

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristövahinkorahastosta annetun lain 37 ja 38 §:n muuttamisesta sekä Finanssivalvonnasta annetun lain 5 §:n 15 kohdan kumoamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristövahinkorahastosta annetun lain 37 ja 38 §:n muuttamisesta sekä Finanssivalvonnasta annetun lain 5 §:n 15 kohdan kumoamisesta (HE 176/2024 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Mari-Linda Harju-Oksanen, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Kati Leskinen, ympäristöministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ympäristövahinkorahastosta annettua lakia ja kumottavaksi Finanssivalvonnasta annetusta laista ympäristövahinkovakuutusta koskeva säännös. Muutoksilla täsmennettäisiin ympäristövahinkorahastosta annetun lain öljysuojarahastoa ja ympäristövahinkovakuutusta koskevia siirtymäsäännöksiä sekä kumottaisiin Finanssivalvonnasta annetusta laista viittaus lakkautettavaan ympäristövahinkovakuutusjärjestelmään.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina seuraavin huomautuksin.

Ympäristövahinkorahasto on uusi valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, jonka toiminta alkaa 1.1.2025. Nykyiset toissijaiset korvausjärjestelmät eli öljysuojarahasto ja pakollinen ympäristövahinkovakuutus lakkautetaan uuden rahaston toiminnan alkaessa. Hallituksen esityksessä ehdotettavat muutokset ovat pääosin teknisluonteisia tarkennuksia ja täsmennyksiä ympäristöva-

Valiokunnan mietintö YmVM 9/2024 vp

hinkorahastosta annetun lain siirtymäsäännöksiin. Muutokset ovat tarpeen selkeyttämään oikeus-tilaa, kun ympäristövahinkorahasto aloittaa toimintansa. Valiokunta pitää tärkeänä toimia sen varmistamiseksi, että siirtymä nykyisistä öljysuojarahastoon ja ympäristövahinkovakuutukseen perustuvista järjestelmistä uuteen ympäristövahinkorahastoon toteutuu sujuvasti. Myös Ympäristövakuutuslautakunnan toiminnan lakkauttaminen käynnissä olevan toimikauden päätyttyä 14.6.2026 on perusteltua ja vähentää järjestelmän ylläpitoon liittyvää hallinnollista taakkaa siirtymäkauden aikana.

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös öljyntorjunnan järjestämisen muutoksiin. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntavastuu siirtyi vuoden 2019 alusta alkaen sisäministeriön hallinnonalalle ollen nykyisin pelastuslain mukaista pelastustoimintaa. Pelastustoimen kalustohankintojen ja torjuntavalmiuden ylläpidon rahoittaminen on siten siirtynyt rahoitettavaksi pääosin hyvinvointialueiden kautta valtion talousarviosta. Mahdollisuus rahoittaa kalustohankintojen investointeja ja ylläpitoa öljysuojamaksulla on lakannut. Vähäiseksi tarkoitettu osuus pelastustoimen kalustohankinnoista on kuitenkin tarkoitus rahoittaa harkinnanvaraisesti ympäristövahinkorahastosta siten, että valtion talousarviosta siirretään tätä tarkoitusta varten varoja rahastoon. Lähtökohtana on vuosittainen 3 milj. euron määräraha, kuten valtion talousarvioehdotuksessa vuodelle 2025, mutta ratkaisu tehdään kuitenkin aina osana talousarvio-päätöstä.

Valiokunta pitää tärkeänä öljyvahinkojen hyvän torjuntavalmiuden ylläpitoa ja sitä, että tämä varmistetaan asianmukaisin rahoitusjärjestelyin öljysuojarahaston toiminnan lakatessa. Ympäristövahinkorahastosta valtion talousarviosta siirrettävien määrärahojen rajoissa myönnettävät harkinnanvaraiset avustukset ympäristövahinkojen torjuntaan pelastustoiminnassa käytettävän kaluston hankkimisesta aiheutuvien kustannusten osittaiseen kattamiseen tukevat osaltaan tämän tavoitteen toteutumista. Valiokunta korostaa, että eri hallinnonalojen viranomaisten tulee seurata ja tehdä yhteistyötä rahoituksen riittävyyden varmistamiseksi. Valiokunta muistuttaa, että eduskunnan lausuma EV 199/2022 vp, joka hyväksyttiin valiokunnan ympäristövahinkorahastouudistusta koskevassa mietinnössään (YmVM 16/2022 vp—HE 183/2022 vp) ehdottaman mukaisesti, on edelleen voimassa. Lausuman mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa sen, että hyvän öljyntorjuntavalmiuden ylläpidosta huolehditaan. Valiokunta korostaa lausuman merkitystä ja ajankohtaisuutta uuden ympäristövahinkorahaston aloittaessa toimintansa 1.1.2025.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomina hallituksen esitykseen HE 176/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö YmVM 9/2024 vp

Helsingissä 20.11.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Pinja Perholehto sd

jäsen Pauli Aalto-Setälä kok

jäsen Petri Huru ps

jäsen Christoffer Ingo r

jäsen Vesa Kallio kesk

jäsen Mai Kivelä vas

jäsen Hanna Kosonen kesk

jäsen Johan Kvarnström sd

jäsen Jorma Piisinen ps

jäsen Merja Rasinkangas ps

jäsen Tere Sammallahti kok

varajäsen Antti Kangas ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos